

מבשר טוב

ליל שבת קודש

פרשת מקץ

תשע"ג

שבת חנוכה – נר שביעי

חיזוק האמונה על ידי עסק התורה

א

הקדמת יסוד התולדות אדם בפרשתנו – אמונה על ידי תורה

"ויהי מקץ שנתיים ימים, ופרעה חולם והנה עומד על היאור" (בראשית מא, א).

פירש כ"ק אא"ז זצללה"ה בסה"ק תולדות אדם, וזל"ק: "עוד נוכל לומר 'ויהי מקץ שנתיים ימים'. כי ידוע אשר באלף השישי מוכרח להיות הגאולה, וזה נרמז במשנה (פסחים ד:): 'אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין בתחילת שש' – אשר בתחילת אלף השישי יהיה כל שריפות הקליפות. ועתה אנו רואין אשר עברו שני חלקים מאלף השישי, והגאולה עדיין לא באה. וזה מרומז 'ויהי מקץ', היינו סוף, הוא הגאולה, 'שנתיים ימים', שעברו עלינו שני חלקים ימים מאלף השישי, ועדיין 'פרעה חולם', שעוד חזק עלינו כח הקליפה אומה הרשעה רח"ל, [כמו שפירש לעיל מיניה: "חולם, לשון חוזק, כמו (ישעיה לח, טז) 'ותחלימני', ועל ידי זה נוכל ליפול ח"ו מאמונת הגאולה".

"על זה אומר ומשיב: 'והנה עומד על היאור', כי איתא בזוהר (ח"ב קפח:): ומדרש (שמו"ר ה יח), שישראל לא היה ביכולתם לסבול עול הגלות, אך בבואם לבתי כנסיות ובתי מדרשות וקורין הנחמות שהתנבאו הנביאים שעתיד לבוא עליהם, והקדוש ברוך הוא יגאלם מגלות המר ויצילנו מידם – על ידי זה נתחזק כח אמונה בלבם, וסובלים עול הגלות. וזה 'והנה עומד על היאור', 'יאור' רומז לתורה, ועל ידי לימוד התורה נתחזק כח אמונה, אשר הגאולה בודאי יהיה בעזרת השם יתברך במהרה בימינו". גם בזכות התורה אשר ילמדו, אזי יהיה 'זכו אחישנה' (סנהדרין צח. ע"י אוה"ח שמות כז כ) עכל"ק.

ב

ביאור דברי קדשו בחיזוק ישראל בגלות – על ידי התורה

מדברי קדשו למדנו שתי יסודות, האחד, שעיקר צרת הגלות כאשר 'פרעה חולם', וכוחות הקליפה מתחזקים בגלות המר, הוא במה שנופלים מאמונת הגאולה, וזו הנפילה היא עיקר צרת הגלות, שמאבדים בלבם התקוה והאמונה האיתנה, לחזק את עצמם בחיות קודש, באמונת הגאולה והנחמות המובטחות לישראל. והשני, שכח חיזוק זו האמונה בלב, ועמידתם של ישראל בעול הגלויות היא רק על ידי התורה, "והנה עומד על היאור", ששואבים ומושכים חיות קודש, וכח עמידת איתן בגלות המר, רק מכח עסק התורה הקדושה תמיד.

ובאמת מלבד שני המדרגות שביאר כאן התולדות אדם, שעל ידי התורה שאבו חיזוק גדול, להחזיק מעמד בתוקף עול הגלות, ולחזק האמונה ואמונת הגאולה בלבם. וגם שבזכות התורה יוכלו למהר הקץ, ולהגיע ל"זכו אחישנה". – נראה עוד בחינה נוספת בזה, שיש גאולה בתוך הגלות, וכאשר מחזקים עצמם בכוחה של תורה, ומחזקים תוקף אמונת הגאולה והתקוה השלמה בלבם, ניתן לזכות לבחינת הגאולה שבתוך הגלות. כדמצינו בש"ס (ברכות יז): "עולמך תראה בחיך", שניתן לזכות לחיי עולם הבא עוד בחיי חיותו בעולם הזה, אחר שתיקן הכל, כנודע מדברי הבעש"ט הקדוש זי"ע.

וכן הוא בנוסח תפילת "ריבון העולמים" (ליל שבת קודש): "שתרחמיני עוד בגלותי לגאלני", לא אמר לגאלני מגלותי חוצה, אלא 'בגלותי', היינו הגאולה שבתוך הגלות. כי יש חלקים רבים בגאולה, ואף אם עדיין טרם באה עת קץ הגאולה השלמה והכללית, ישנם חלקים של גאולה בתוך הגלות (עי' רש"י מגילה יז: בברכת גואל ישראל שבשמונ"ע). ובכח ההתחזקות בתורה ניתן לזכות לחלקי הגאולה שבתוך הגלות.

ולפעמים יש יחידים שכבר זכו בפני עצמם לגאולה השלמה, כי יש גאולה כללית ויש גאולה פרטית. ואף אם עדיין לא זכינו לעת קץ השלם הכללי, יחידים זוכים לפעמים לגאולה הפרטית בתוך ליבם ונפשם פנימה. כאשר ידוע מצדיקים קדמונים, שקיבלו הבטחות והיה בידם ברכות קודש מצדיקים שלפניהם, שיזכו לימות המשיח, ונפטרו מן העולם בטרם עת קץ. ופירשו הצדיקים שבודאי נתקיימה ברכתם בידם, ומצד עצמם זכו לימות המשיח, שבחיהם הפרטיים היה ממש חיי עולם הבא, שהיו גאולים מן הייצר וכוחות הסטרא אחרא, וזכו לגאולה הפרטית בשלמות.

ולכל אלו הבחינות האמורים, הן עצם החיזוק והעמידה בעול הגלות המר, באמונת הגאולה בשלמות, והן חלקי הגאולה שבתוך הגלות, והן הגאולה הפרטית שזוכים יחידים לצאת מן הגלות, והן החשת הקץ בדין 'אחישנה'. – הכל נמשך ובא מכוחה של תורה, "והנה עומד על היאור", הוא בראה של תורה, שמשם שואבים ישראל כל כוחם להגתבר כנגד הגלות המר, הן בביטולה הגמור והחשת גאולתם, והן בעמידת איתן בצרות הקשים, שעיקרם ושורשם הוא באיבוד האמונה והתקוה שבלב, שהעצה היעוצה בכל זה היא בעסק תורתנו הקדושה.

והדברים אמורים ביותר בענייני האמונה, והבלבולים שהייצר מכניס ספקות באמונה, ומטיל מורכב בלב האדם, ומבוכות וספקות בדעתו ובשכלו, ובזה נשמט שורש יסוד האדם חיותו וחיזוקו בתקוות גאולתו. – שבזה יפה כח תורתו, שיעסוק בה בכל לבו ומוחו, ליישר את דעתו בדעת של תורה, ולגרש ממחשבתו כל מיני ספקות והרהורים שאינם טובים ואינם נכונים, הסותרים גאולתו וגאולת נפשו, ולחזק את לבו בחיות של תורה הקדושה, להחזיר בו כוחות איתן לעמוד בכל נסיונות הקשים בעול הגלות.

כמו שאמרו בפרק קמא דקידושין (ל): שהקב"ה בעצמו מעיד, שהתורה היא הסם חיים והתבלין כנגד היצר הרע. וזה"ל: "תנו רבנן, 'ושמתם' (דברים יא, יח) – סם תם, נמשלה תורה כסם חיים. משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה, והניח לו רטייה על מכתו, ואמר לו: בני כל זמן שהרטייה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן, ואין אתה מתיירא. ואם אתה מעבירה, הרי היא מעלה נומי. כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה, אין אתם נמסרים בידו. שנאמר (בראשית ד, ז) 'הלא אם תטיב שאת', ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו, שנאמר (שם) 'לפתח חטאת רובץ', ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בך, שנאמר (שם) 'ואליך תשוקתו', ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר 'ואתה תמשל בו' ע"כ.

והרי זו העדות שהקב"ה בעצמו מעיד בנו "בראתי יצר הרע – בראתי לו תורה תבלין", חזקה יותר מכל עדות הרופאים שבעולם בתרופותיהם, שהם לא ייצרו בעצמם המחלה, שלמדו על אותה תרופה שהיא יפה לאותה מחלה. אבל כאן מעיד יוצר המחלה בעצמו, שיודע היטב ומכיר כל הליכותיה שורשיה ותכונותיה, שהתבלין היפה ביותר כנגד היצר הרע הוא עסק התורה הקדושה. כדברי התולדות אדם, שהעצה היעוצה כנגד "פרעה חולם", חיזוק הסטרא אחרא והטומאה שבעולם, והתגברות הייצר בפרט בדורות אחרונים, הוא "עומד על היאור", לשאוב כח החיזוק כנגדו מבארה של תורה.

ג

העצה כנגד ייסורי המוח והדעת – עסק התורה ביגיעה

ואיתא בגמרא פרק קמא דברכות (ה.): "אמר רבא ואיתימא רב חסדא, אם רואה אדם שייסורים באין עליו יפשפש במעשיו, שנאמר (איכה ג, מ) 'נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'.' פשפש ולא מצא, יתלה בבטול תורה, שנאמר (תהלים צד, יב) 'אשרי הגבר אשר תיסרנו ית ומתורתך תלמדנו' ע"כ.

ויש לתמוה בלשון הש"ס: "אם רואה אדם שייסורים באים עליו", מה ענין 'רואה' לכאן, והיה לו לומר אם ייסורים באים עליו, ועיקרם של ייסורים הם מכאיבים וכואבים שהאדם חש ומרגיש בהם, ויותר יוצדק אם כן לומר בלשון אם מרגיש האדם הכאב, וסובל מייסורים ומעגמת נפש, ולמה תפס בלשון 'רואה אדם' וצריך עיון. (עיי' בספר בן יהוידע על אתר).

ברם נראה שנרמז כאן בלשון חכמים מרפא, לא רק לייסורים המוחשים ומורגשים, שהאדם סובל מהם בגופו ובנפשו, אלא אף לענייני ייסורים שכליים, המייסרים דעתו של אדם ושכלו. ולשון 'רואה' כאן, הוא כמו (כתובות קח:) "רואה אני את דברי אדמון", שהיא ראיית השכל. והיינו כל מיני ספקות ומבוכות ותסבוכות, שמסתבך

האדם בשכלו ובדעתו, והוא מיוסר בבחינת ייסורים של 'רואה אדם', שרואה בשכלו כל מיני ייסורי תהיות וספקות קשים.

ועיקר ייסורי 'רואה אדם' שבדעת ובשכל, הינם בספקות באמונה המדוברים, כמו שידוע מספרים הקדושים שעיקר קושי הגלות האחרון בעקבתא דמשיחא יהיה בענייני אמונה, שהכפירה תתגבר בעולם. וכן אמר הרה"ק מרוז"ן זצלה"ה, שלפני ביאת משיח יהיה קשה ענין האמונה כמו טיפוס על קיר חלק, שכל העת שמנסה להתעלות בו הרי הוא נופל ממנו שוב ושוב ודו"ק.

וכ"ק אאמו"ר זצלה"ה מביא בספרו הטהור חלקת יהושע (מאמרים מאמר שישי דף רכו) וזל"ק: "כמ"ש בספר שם משמואל מהגה"ק מסוכטשוב (פרשת ויגש תרע"ה) בשם הגה"ק החידושי הרי"ם זצלה"ה, שעיקר מלחמת גוג ומגוג יהיה, שקשה יהיה על איש ישראל לקרות קריאת שמע" עכל"ק. וכן כתב בספרו חלקת יהושע על התורה (פרשת ויחי) וזל"ק: "את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (בראשית מט, א). מרמז על קריאת שמע, כמו שכתוב בשם משמואל שמלחמת גוג ומגוג מרמז שלא יאמרו קריאת שמע כהוגן, שעיקר מלחמת גוג ומגוג יהיה שקשה יהיה על איש ישראל לקרות שמע. וזה 'אשר יקרא אתכם וכו'" עכל"ק.

ביאור דברי קדשו, כי עיקר נקודת שורש מלחמת גוג ומגוג, מוגדרת בכתוב כמלחמת כפירה בהשם יתברך ובמשיח. כמו שנאמר בפסוקי תהלים (ב, א-ב): "למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק, יתייצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד, על ה' ועל משיחו". כלומר, שעיקר טעם שרגשו גוים ולאומים, ומתייצבים יחד מלכי ארץ עם רוזנים, הוא: "על ה' ועל משיחו", לצאת בכפירה עזה כנגד אמונת השם יתברך, וכנגד אמונת הגאולה שעל ידי משיח צדקנו. שלפני עת פרסום אמונת השם יתברך בכל העולם כאשר יכירו וידעו כל יושבי תבל כי ה' הוא האלקים, מתגבר מאוד הכפירה כנגד פרסום זה האמונה, ויוצאים חצץ על ה' ועל משיחו, וחודרים רחמנא ליצלן ללבבות ומוחות ישראל, להכניס בהם ספקות והרהורים באמונה, ופוגמים מאד ומחסרים שלמות אמונתם של ישראל, בה' ובמשיחו, ואמונתם הלוהטת של ישראל בתורה הקדושה ובצדיקי הדורות תמיד.

ויסוד מצות קריאת שמע, הוא באמונת אומן תמימה ושלמה, במה שמוציא מפיו שה' אלקינו ה' אחד, ואין זולתו ולא כלום. והגם שעיקרה של מצוה היא לקבלת עול מלכות שמים, מכל מקום לדעתי הדבר פשוט וברור, שהקורא קריאת שמע ויש לו כל מיני ספקות והרהורים באמונה, אין כל הקריאת שמע שלו שווה כלום, ולא קיים המצוה כלל. כי לא יתכן להגיע לקבלת עול מלכות שמים בטרם שמאמין בשלמות בעצם מלכות שמים, ואם אין הדבר מוחלט וברור בהכרח אצלו, שה' אלקינו הוא ה' אחד, בתכלית האחדות, ולהאמין בכל לב כי "אין עוד מלבדו", שאין שום כח ודבר שבעולם זולתו יתברך, הוא בלבדו תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כולם, ואין חוץ ממנו כלום, הרי נמצא שנשמט ממנו כל הבסיס והיסוד של מצות קריאת שמע.

ולפיכך בהתגברות תוקף הגלות בעת עקבתא דמשיחא, יקשה מאוד על האדם לקרוא קריאת שמע כראוי, כי זו היא השפעת מלחמת גוג ומגוג, שמפיצים כפירה גדולה בעולם "על ה' ועל משיחו", ומכניסים ספקות והרהורים בלבבות ישראל ורחמנא ליצלן.

ובכל זה אמרו, שאם 'רואה אדם' שייסורים באים עליו, ייסורי ראייה בדעת, ייסורים השכליים, שדעתו מבולבלת ומטורפת בבלבולי הזמן ונסיונות אמונה הקשים שבעקבתא דמשיחא, ונופל בלבו מתקוות אמונת הגאולה, ומתחיל הייאוש לחדור בלבו, ואינו מוצא במה לחזק את עצמו ואת נפשו איתן, בעמידה בעול הגלות הקשה הזו, גלות הדעת. – ועל כך נתנו העצה "יתלה בביטול תורה", כמו שנתבאר שהתורה היא הכח היחיד להחזיק איתן באמונתו ובתקוותו וביטחונו בהשם יתברך, שבודאי יחיש עת גאולתו, ונותן בו כח וחיות להחזיק מעמד בתוך כל הקשיים הנוראים של 'פרעה חולם' בהתחזקות כח הקליפה.

וכוונת "יתלה בביטול תורה", אינה רק כשמבטל זמנו להבל וריק, ומכלה ומבלה חיייו ושנותיו בלא תורה חלילה. שהרי על כך ישאלוהו מיד בשאלות הראשונות אחר פטירתו מן העולם, וזהו הדבר העיקרי שיצטרך לתת עליו דין וחשבון. כמבואר בסוגיא דשבת (לא.): "אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין, אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר וכו'" ע"כ. – אלא כוונת "יתלה בביטול תורה", הוא גם אחר שכבר קבע עתים לתורה, ויושב אצל הגמרא ללמוד, כמה ואיך באמת נראה תלמודו בשעה שהוא לומד בתורה.

כי יש ביטול תורה בכמות, ויש ביטול תורה באיכות כידוע. ופעמים רבות שישב אצל הגמרא ובסמוך לה שעה שלמה, אך כשנצרך כמה חלקים מתוך אותה שעה היה עסוק כל כולו ודבוק אך ורק בתורה ובחכמתה, לא תעלה בידינו אלא רביע שעה ה' ירחם. – ולכן ידועים הדברים, שעוון ביטול תורה אינו רק בכמות, אלא אף באיכות, כאשר הוכיחו מדינא דגמרא (מגילה ג:) מבטלים תלמוד תורה למקרא מגילה ע"ש, שלכאורה אף מקרא מגילה יש בו תלמוד תורה, אלא שהוא ביטול התלמוד באיכות.

והיינו "יתלה בביטול תורה", ביטול תורה באיכות, שלא התייגע כל לבו נפשו ומוחו, שיהיו כולם דבוקים אך ורק בעסק של תורה, בריכוז המוח [קונצטרירען] בשלמות, ללא שום מחשבת חוץ, אלא עוסק בתורה בשלמות. [עיין פני יהושע שם בסוגיא דברכות (ה.) ד"ה אלא כל שאפשר לו לעסוק וכו']. – ובכך עסק התורה ביגיעה ובשלמות, תתיישר הדעת, ובמילא ייפטר מכל מיני ייסורי 'רואה אדם', המייסרים את מחשבותיו בדעות כוזבות, וספקות חלילה והרהורים באמונת אלקי עולם והשגחתו הנאמנה, וכשיתלה עצמו בכח התורה, ויעמיד עצמו ביאור של תורה, ייפטר מכל אותם הייסורים.

ועובדא ידענא בבתו של הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זצלה"ה, הלא היא הרבנית מהורנסטייפל ע"ה, שהגיעה אל אביה מארץ רוסיה הרחוקה, ובימים ההם היה זה כמו אדם המגיע מכוכב אחר לגמרי, בהעדר קישורי וחיבורי הטלפון והתחבורה הנגישה כבימינו. ושאלה אביה הק' מצאנז לשלום אחינו בני ישראל שבארץ רוסיה, ונאנחה הרבנית הק' ואמרה: 'אוי טאטע, הם שם במצור ובמצוק יותר גרוע מגלות מצרים... וכששמע הדברי חיים זאת, אמר על אתר, זה לא יתכן, כי גלות מצרים היתה עדיין לפני מתן תורה, ומאחר שנתנה תורה לישראל, לא שייך עוד קושי כמו גלות מצרים, שהרי יכולים ישראל להתחזק עם התורה הקדושה.

ולמדנו דעתו הקדושה, גם כן כיסוד דברי רבינו התולדות אדם ז"ע, שהעצה היעוצה להתחזק במר הגלות הקשה, לעמוד איתן בעול הגלויות כאשר 'פרעה חולם', הוא מכוחה של תורה הקדושה, לעמוד על היאור, ולשאוב מבארה של תורה, בעסק שלם בהגיונה תמיד.

ובסה"ק שם משמואל (פרשת לך לך שנת תער"ב) כתב שבהיות עיקר הגלות בדור עקבתא דמשיחא ובזמנינו, הוא בחטאי פגם הברית קודש, שיסודו ושורשו פוגם במוח, לכן צריך גם התיקון כנגדו להיות בעניינים שבמוח, דהיינו ביגיעת המוח בעיון ההלכה, עיין שם.

ד

גזירת היוונים 'להשכיחם תורתך' ומסירתם ביד 'עוסקי תורתך'

והרמב"ם בפ"א מהלכות תלמוד תורה (ה"ח) כתב וז"ל: "כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר (יהושע א, ח) והגית בו יומם ולילה. גדולי חכמי ישראל, היו מהן חוטבי עצים ומהן שואבי מים ומהן סומים, ואף על פי כן היו עוסקין בתלמוד תורה ביום ובלילה, והם מכלל מעתיקי השמועה איש מפי איש מפי משה רבינו עכ"ל.

והגם שדין זה שפוסק כאן הרמב"ם שהחובה מוטלת על "כל איש מישראל", אינו אמור רק במצוה זו דתלמוד תורה, אלא כן הוא בכל המצוות כולם, שכל איש מישראל חייב בהם, בין העני ובין העשיר, ובין הבחור ובין הזקן, ואף בעל אשה ובנים. – מכל מקום ראה רבינו הרמב"ם ז"ל צורך להדגיש דין זה כאן בעסק התורה, כאשר רגילים אנשים לפטור עצמם מחובה זו, ומתרגלים בשאט נפש לעבור על איסור הגדול של ביטול תורה, בכל מיני תואנות שווא ומדוחים, שאין זה מתאים עבורי, ובמצבי אי אפשר לי לעסוק בתורה, מחמת היותי עסוק בהרבה דברים, או שאין לי הכישרונות הנצרכים, או שאיני מוצא סיפוק וברכה בעמלי, או שאר תירוצים שונים שהיצר ממציא תמיד בעניינים אלו. – ועל כן פסק הרמב"ם הלכה מיוחדת בדין זה, שאין שום גיל ואין שום מצב שבעולם שהאדם נפטר מחובה זו, ואין שום תירוץ שבעולם להוציא את עצמו מן התורה חלילה וחלילה.

וטעמא דמילתא, מחמת שהתורה הקדושה ועיסוקה, היא לשד חיות נפשנו, כי הם חיינו, שעל ידי שנתן לנו תורת אמת – "חיי עולם נטע בתוכנו", ודבר זה הוא נקודת שורש חיות איש ישראל, ושורש יסוד חיזוק היהדות של היהודי, כיצד ואיך יעמוד איתן ביהדותו ובמשמרת דת קודש, הוא רק בחיות התורה הקדושה.

ולפיכך היה עיקר מלחמת היוונים לבטל את ישראל מתורתם, כאשר תיקנו בנוסח על הניסים: "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל – להשכיחם תורתך", כי ידעו והבינו היטב ברוב חכמתם הגדולה, שכל זמן שמחזיקים ישראל בעסק תורתם לא יוכלו להם כלום. וכבר ראו ולקחו מוסר מן הגלויות שלפניהם, בגלות מצרים ובגלות בבל, שהחזיקו ישראל מעמד בעול הגלות ולא נפלו בלבם, רק מכח עסק התורה. כמו שהביא התולדות אדם מן המדרש והזוהר, שהיו נכנסים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ועוסקים בתורה, וכך מחזקים את ליבם ונפשם ולא נפלו בידי הטומאה והקליפות. ולכן עמדו היוונים וגזרו בעיקר "להשכיחם תורתך", שלא יהיו דבוקים כל כך בעסק התורה תמיד, ובזה תהיה להם השפעה עליהם, ויוכלו לנתק את ישראל מתורתם וקדושתם, להכניס אותם בתרבות יון ובחכמה יוונית, כאשר זה היה כל מגמתם שיהיו כל ישראל מתיוונים חלילה, ולא ייזכר שם ישראל עוד חלילה.

ולפיכך מידה כנגד מידה, חזינו שכאשר נעשו הנסים והתשועות עם החשמונאים ונמסרו היוונים בידם, מוגדר בנוסח ההודאה: "מסרת גיבורים ביד חלשים וכו', וזדים ביד עוסקי תורתך". – שנמסרו היוונים בידי עוסקי התורה, שלא שעו לגזירתם הקשה, ולא עזבו אף לא רגע אחד מעסק התורה, והם בגדר "עוסקי תורתך", שזהו עיסוקם היחידי, וכל העת דבוקים ומונחים רק בעסק זה, ואין להם בעולמם כי אם עסק התורה בלבד, בידם נמסרו היוונים, והם בכח תורתם התגברו כנגד קליפת היוונים.

וכוונת "זדים ביד עוסקי תורתך", שכבר דקדקו מה דבר והיפוכו יש כאן, כמ"ש 'גיבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים, טמאים ביד טהורים', שהם כולם דבר ביד היפוכו, ומה מנוגדים 'זדים ביד עוסקי תורתך' כדבר והיפוכו. אך ענין 'זדים' רומז לבלבול הדעת והשכל, המבקשים בזדונם לבלבל דעת ישראל, כאותו יצר המהפך מצוה כעבירה, ומחדירים בראשם בלבולים וספקות באמונה, וכל שאר תסבוכות ומבוכות. וכולם נמסרים ביד 'עוסקי תורתך', שעסק התורה מרפא הדעת ומיישרה, וכל מיני זידונים המערבים השכל מתגרשים ונעלמים.

ולפיכך בזמן החנוכה היה תחילת התפשטות תורה שבעל פה כנודע, שמאז התחילה להתרבות חכמת התורה שבעל פה בכל ישראל, כמו שכתבו בספרים הקדושים. שכל עיקרו של נס, והתגברות כנגד קליפת יון, היה בכוח 'עוסקי תורתך' בלבד, ומכח התורה עמדו ישראל בעול גלות יון הקשה. ולכן נעשה הנס בכח השפעתה של תורה הקדושה, ונפתח היאור של תורה להשפיע מעיינותיה חוצה, בהתרבות תורה שבעל פה בישראל.

והנה הורונו חכמינו ז"ל על זמנים ועתים קשים הללו, שאנו עומדים כיום בעת עקבתא דמשיחא, בגמרא (סנהדרין צח:): "שאלו תלמידיו את רבי אלעזר, מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים" ע"כ. דהיינו, לא בלימוד סתמי בעלמא בלבד, לצאת ידי חובתו. אלא "יעסוק בתורה", לעשות מזה העסק, שיהיו כל מעיינותיו נתונים אך ורק לעסק התורה ויגיעתה, ובכך יוכל להחזיק מעמד איתן בעול הגלות הקשה, כמו שייסד רבינו התולדות אדם קדישא.

ועינינו הרואות כיום בזמנים הללו, שכל שונאי הדת מחריבי התורה הקמים כנגדנו שחים ומדברים הרבה אודות גיוס בחורי הישיבות לצבא רח"ל, וביטול הישיבות הקדושות לשוויון בנטל עפרא לפומייהו. וכבר קבלה היא בידינו ממרן החתם סופר זצלה"ה, בכל צרה שמדברים ממנה, אף אם עדיין לא נעשה בה כלום, ומייחלים ומתפללים שלא תבוא חלילה, עצם הדיבור ממנה, שהגויים ושונאי הדת מדברים ומשוחחים בה, מראה ומלמד שיש לטכס עצות בזה, ולבקש ולהתפלל שלא תקום מזימתם.

ובפרט בגזירה קשה זו של גיוס בחורי ישראל בני הישיבות הקדושות, שכבר הביא בסה"ק שם משמואל (פרשת לך שנת תער"ב) על גזירת גיוס צעירי ישראל שהיה בזמנו של הרה"ק מקאצק, וזל"ק: "וכ"ק זקניני זצלה"ה מקאצק אמר על הצעירים, אם ישעבדו את מוחם להגמרא מוטב, ואם לאו יילקחו" עכ"ל.

מבואר, העצה היחידה להתגבר כנגד גזירה קשה זו של צעירי ישראל וגיוסם לצבא, או לשאר שירותים לאומיים, הוא על ידי שישעבדו את מוחם להגמרא, כמ"ש בפרקי אבות (פ"ג מ"ה): "רבי נחוניא בן הקנה אומר, כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ". וזה מקור מאמר הרה"ק מקאצק שאם ישעבדו את מוחם לגמרא הרי מוטב, שמובטחים הם שיישארו חבוקים ודבוקים בתורתם הקדושה ולא יגויסו לצבא הטמא, אבל אם לאו חלילה, שנושרים מעסק התורה ויגיעתה, הרי שיילקחו חלילה להתייצב בגיוסם השם ישמרנו.

ולפיכך אין שום עצה בידינו כיום הזה, כי אם להחזיק בעוז בעסק התורה ויגיעתה, בעומק עיון ההלכה, ולהיות הראש והמוח שקוע בתורה. ובכך יימצא המזור והתרופה לעמוד איתן בעול הגלויות הקשה מבית ומחוץ, ברוחניות ובגשמיות, בכללות ובפרטות כמבואר.

ויהי רצון שנזכה לעסוק בתורה כהוגן, ובהיות ימי החנוכה מסוגלים וראויים להתנוצצות אורו של משיח, והתגלות עת קץ לגאולתם השלמה של ישראל, נזכה מהרה לגאולתנו השלמה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com